

Bartłomiej SECLER

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0000-0003-1699-6642

Parlamentarne narracje o III RP w uchwałach rocznicowych Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (1989–2023)¹

Streszczenie: Artykuł analizuje narracje o III Rzeczypospolitej Polskiej obecne w uchwałach rocznicowych podejmowanych przez Sejm i Senat RP w latach 1989–2023, traktowanych jako narzędzia parlamentarnych praktyk pamięci. Celem badania jest identyfikacja dominujących sposobów interpretowania transformacji ustrojowej oraz kluczowych wydarzeń i postaci po 1989 roku. Zastosowane metody obejmują ilościową analizę treści oraz jakościową analizę dyskursu. Wyniki wskazują na istnienie trzech konkurencyjnych narracji o III RP: narracji sukcesu, podkreślającej pokojowy charakter przemian i demokratyczny rozwój państwa; narracji niedokończonej reformy, zwracającej uwagę na potrzebę korekty błędów transformacji; oraz narracji rozliczeniowej, przedstawiającej rok 1989 jako moment „półwolności” i niewystarczającego zerwania z dziedzictwem komunizmu. Analiza ujawnia także odmienne podejścia izb parlamentu: Sejm RP częściej odzwierciedla bieżące konflikty polityczne, podczas gdy Senat RP akcentuje bardziej integracyjny wymiar pamięci. Uchwały rocznicowe okazują się nie tylko formą upamiętnienia, lecz także instrumentem kształtowania symbolicznej tożsamości współczesnego państwa.

Słowa kluczowe: polityka pamięci, uchwały rocznicowe, Sejm i Senat RP, III Rzeczpospolita, narracje polityczne, transformacja ustrojowa

Wprowadzenie

Historia narodu oraz sposób jej pamiętania stanowią kluczowy element procesu kształtowania tożsamości narodowej. Comiesięczne i coroczne rytuały upamiętniające wydarzenia historyczne, a także państwowe uroczystości rocznicowe, pełnią istotną funkcję w definiowaniu charakteru i spójności wspólnoty narodowej. Zjawiska te są ściśle powiązane z funkcjonowaniem władzy publicznej, która dąży do wpływania na pamięć zbiorową. To, jakie wydarzenia są zapamiętywane oraz jakie emocje im towarzyszą, oddziałuje na społeczne postawy, podejmowane decyzje i zachowania. Wokół kluczowych momentów dziejowych nieustannie rozgrywa się więc spór interpretacyjny (Nijakowski, 2008, s. 48–49). Barbara Szacka trafnie podkreśla, że postacie i wydarzenia historyczne – postrzegane jako symbole, modele postaw i nośniki wartości – tworzą w ramach pamięci społecznej swoisty język grupy, który jednocześnie określa jej tożsamość (Szacka, 2001, s. 40–41). Zbiorowe kształtowanie pamięci, zwłaszcza poprzez od-

¹ Publikacja jest efektem projektu badawczego: *Miejsce i rola uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu RP w polskiej polityce pamięci*, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki nr 2017/25/B/HS5/01425.

woływanie się do historii w dyskursie politycznym, odgrywa ważną rolę zarówno w rytuałach rocznicowych i aktach komemoracyjnych, jak i w bieżącej praktyce politycznej. Ta ostatnia przejawia się w konstruowaniu polityki pamięci i różnorodnych strategii jej realizacji. Strategie te mogą – przykładowo – opierać się na kreowaniu wizerunku narodu jako ofiary, a nie sprawcy, na relatywizowaniu winy, próbach rewizji dziejów, ich ideologicznym zawłaszczaniu, nacjonalizacji, czy też na błędnych interpretacjach wynikających z ignorancji, braku wiedzy lub świadomego działania podporządkowanego interesom politycznym.

Dobór postaci i wydarzeń uznawanych za godne upamiętnienia, dokonywany według klucza politycznego aktualnie rządzących, może wywoływać spory i pogłębiać podziały społeczne i polityczne, a w konsekwencji negatywnie wpływać na poczucie tożsamości narodowej. Powstaje wówczas dychotomia „naszych” i „waszych” bohaterów oraz „naszych” i „waszych” wydarzeń historii. Odwołując się w tym kontekście do koncepcji Jana Assmanna dotyczącej sprzężenia pamięci i władzy, można zauważyć, że to właśnie władza stanowi istotny impuls dla procesów pamięciowych, poszukując legitymizacji zarówno w perspektywie przeszłości, jak i przyszłości. Pierwsza z nich służy uzasadnieniu jej genezy, druga zaś – zapewnieniu trwałej obecności w pamięci zbiorowej (Assmann, 2008, s. 85–86).

Po 1989 roku polski parlament – jako kluczowa instytucja demokratycznego państwa prawa – stał się jednym z najważniejszych aktorów w sferze polityki pamięci. Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej, obok swojej zasadniczej funkcji ustawodawczej, regularnie podejmują uchwały o charakterze rocznicowym, upamiętniające zarówno wydarzenia, jak i postaci istotne dla historii państwa i narodu. Choć uchwały te nie mają mocy prawnej w znaczeniu normatywnym, stanowią jednak istotny instrument symboliczny – narzędzie kształtowania wspólnej pamięci, tożsamości narodowej oraz legitymizacji określonych narracji historycznych.

Celem niniejszego artykułu jest analiza treści i funkcji uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu RP w odniesieniu do okresu III Rzeczypospolitej Polskiej, rozumianej jako przestrzeń historyczno-polityczna po 1989 roku. Analiza obejmuje zarówno aspekty ilościowe (liczbę i strukturę podejmowanych uchwał), jak i jakościowe – narracje, metafory i strategie symboliczne obecne w tekstach przyjętych przez obie izby parlamentu. Badanie to ma na celu ukazanie, w jaki sposób poprzez akty upamiętnienia parlament współtworzy narrację o III RP – jako o projekcie politycznym, moralnym i społecznym. Parlamentarna polityka pamięci, choć formalnie rozproszona i niespójna, ujawnia określone mechanizmy symbolicznej rywalizacji, której przedmiotem jest interpretacja kluczowych momentów i postaci najnowszej historii Polski.

Analiza obejmuje okres od 1989 do 2023 roku, czyli czas od przełomu systemowego po najnowsze kadencje parlamentu (X kadencja Sejmu i XI kadencja Senatu). Materiałem badawczym są uchwały rocznicowe publikowane w Monitorze Polskim oraz na stronach Sejmu i Senatu RP. Zastosowano metodę analizy treści oraz jakościowej analizy dyskursu politycznego, z odwołaniem do koncepcji polityki pamięci Jana i Aleidy Assmannów (Assmann, 2008; Assmann, 2013), a także ujęć socjologicznych i kulturowych (m.in. Nora, 1989, 2011; Szacka, 2006; Traba, 2006, 2010).

Ramy teoretyczne i metodologiczne

Analiza uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu RP wymaga osadzenia w szerszym kontekście badań nad polityką pamięci, rozumianą jako świadome i intencjonalne działanie aktorów politycznych na rzecz kształtowania treści pamięci zbiorowej. W ujęciu Jana Assmanna polityka pamięci stanowi formę „alianсу władzy i pamięci” – sojuszu między strukturami instytucjonalnymi a symbolicznym wymiarem przeszłości (Assmann, 2008, s. 85–86). Władza, dysponując instrumentami komunikacyjnymi i normatywnymi, wpływa na to, co w przestrzeni publicznej zostaje zapamiętane, a co ulega zapomnieniu. Jak zauważa Anna Wolff-Powęska, pamięć społeczeństw, uformowana przez kulturę i tradycję, koncentruje się na figurach symbolicznych. Ikonami lub miejscami pamięci mogą być zarówno materialne, jak i niematerialne postacie, mity, metafory, dzieła sztuki czy realne postacie. Miejsca i figury – niekiedy wyimaginowane – znajdują w określonych sytuacjach politycznych centralne miejsce (Wolff-Powęska, 2011, s. 46–47). Enzo Traverso przekonuje, że historia i związana z nią pamięć, jest niejako polem bitwy, na którym toczą się zaciekle spory o sposób interpretacji dziejowych wydarzeń i postaci, zaś dotychczasowe debaty dotyczące rewolucji, wojen czy bohaterów narodowych, już dawno wykroczyły poza granice dyskursu stricte historycznego. (Traverso, 2014, *passim*). Dostrzega się tu często problem polityzacji historii przejawiającej się chociażby w różnych formach reprezentacji przeszłości w życiu publicznym (Chwedoruk, 2018, s. 13).

W polskim kontekście po 1989 roku polityka pamięci nabrała szczególnego znaczenia. Transformacja ustrojowa stworzyła nowy porządek symboliczny, w którym interpretacja historii stała się jednym z elementów walki o legitymizację władzy i tożsamość wspólnoty narodowej. Uchwały rocznicowe – pozornie neutralne akty upamiętnienia – funkcjonują w tym systemie jako narzędzia symbolicznego sprawowania władzy. Jak zauważa Barbara Szacka, pamięć zbiorowa jest zawsze selektywna i służy budowaniu spójnej narracji o przeszłości, zgodnej z aktualnymi potrzebami politycznymi (Szacka, 2006, s. 97–101).

Z metodologicznego punktu widzenia, na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto podejście mieszane, tj. łączące elementy ilościowej analizy treści z jakościową analizą dyskursu politycznego. W pierwszym etapie dokonano zestawienia liczby uchwał rocznicowych podejmowanych przez Sejm i Senat RP w latach 1989–2023, ze szczególnym uwzględnieniem tych odnoszących się do wydarzeń i postaci z okresu III RP. W drugim etapie przeprowadzono analizę jakościową, obejmującą rekonstrukcję głównych osi narracyjnych, strategii retorycznych, metafor i wartościowania obecnych w treści uchwał. W badaniu wykorzystano również koncepcję *lieux de mémoire* Pierre’a Nory, wskazującą na rolę miejsc, dat i symboli jako punktów krystalizacji pamięci (Nora, 1989, s. 7–24). Uchwały rocznicowe, w tym ujęciu, pełnią funkcję „parlamentarnych miejsc pamięci” – są nie tylko formą komunikatu politycznego, lecz także rytuałem symbolicznego potwierdzania wspólnoty narodowej.

Analiza ma charakter interdyscyplinarny, sytuując się na styku nauk o polityce, historii najnowszej oraz studiów nad pamięcią (*memory studies*). Jej przedmiotem nie jest rekonstrukcja faktograficzna, lecz interpretacja sposobów, w jaki parlament – poprzez język uchwał – konstruuje i transmituje określone wizje przeszłości, w tym narracje o genezie, wartościach i tożsamości III Rzeczypospolitej.

W naukach o polityce przyjmuje się, że polityka pamięci jest częścią szerszego zjawiska, określanego mianem polityki symbolicznej, której celem jest kształtowanie przekonań, emocji i postaw społecznych³. W wymiarze parlamentarnym przejawia się ona w tworzeniu aktów o charakterze nieprawotwórczym, tj. uchwał, deklaracji, stanowisk czy apeli. Choć nie wywołują one skutków normatywnych, mają realny wpływ na imaginarium polityczne społeczeństwa. W tym sensie można mówić o symboliczno-legitymizacyjnej funkcji parlamentu, który poprzez swoje uchwały nie tylko odzwierciedla pamięć społeczną, ale ją aktywnie współtworzy.

Charakterystyka uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu RP

Pojęcie uchwały rocznicowej nie jest zdefiniowane wprost w regulaminach izb parlamentu. W sensie funkcjonalnym oznacza ono akt o charakterze deklaratywnym, podejmowany w celu uczczenia określonego wydarzenia historycznego, rocznicy lub postaci, które – niejednokrotnie w ocenie parlamentarzystów – mają szczególne znaczenie dla dziejów państwa i narodu. W perspektywie politologicznej uchwały rocznicowe można traktować jako narzędzie rytualizacji przeszłości, tj. element „rytuału państwowego”, w którym władza państwowa performatywnie potwierdza własne zakorzenienie w historii. Jak zauważa Robert Traba, rytuały te pełnią funkcję mediacyjną między pamięcią a historią, ponieważ tłumaczą przeszłość na język współczesnych wartości (Traba, 2010, s. 313–314). Uchwały rocznicowe pełnią rozmaite funkcje, m.in.: 1) upamiętniającą (utrwalają pamięć o wydarzeniach i osobach); 2) interpretacyjną (proponują określoną ocenę historyczną), 3) legitymizacyjną (wzmacniają określony porządek polityczny lub ideowy); 4) integracyjną (budują wspólnotę symboliczną wokół wartości uznanych za narodowe lub konstytucyjne) (szerzej: Secler, 2022, s. 113–114).

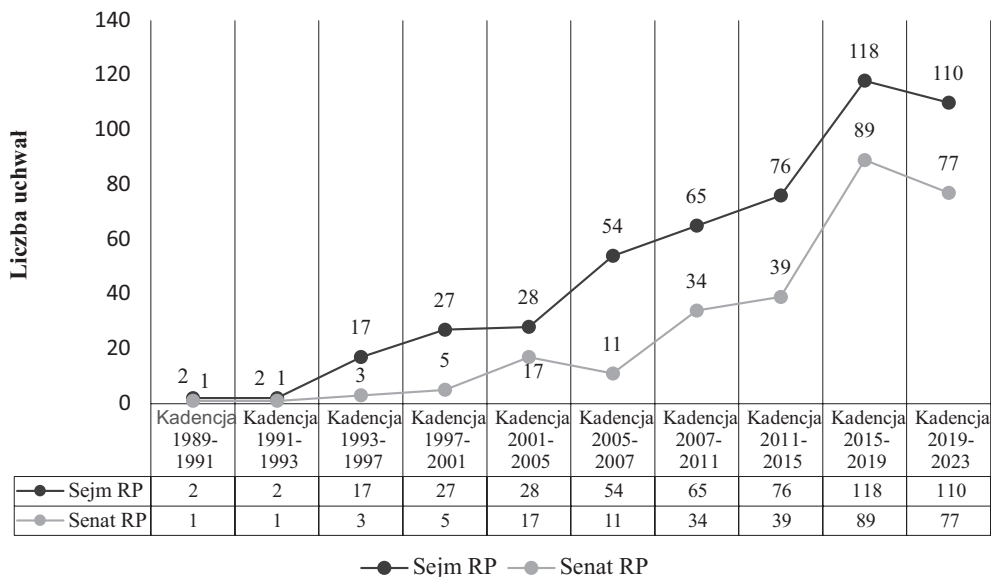
Od momentu odrodzenia demokracji parlamentarnej w 1989 roku Sejm i Senat RP stopniowo rozwijały praktykę upamiętniania poprzez uchwały rocznicowe. Analiza ilościowa pokazuje, że w latach 1989–2023 obie izby przyjęły łącznie 776 uchwał o charakterze rocznicowym (wykres 1).

W analizowanym okresie widać zatem wyraźny trend wzrostowy, który świadczy o rosnącej roli parlamentu jako aktora symbolicznego w polskiej polityce pamięci. Największą aktywność w tym zakresie przejawiał Sejm RP, który inicjował większość uchwał, niż Senat RP.

Warto również odnotować znaczący wzrost liczby uchwał rocznicowych po 2015 roku, kiedy władzę w Polsce objęło ugrupowanie Jarosława Kaczyńskiego „Prawo i Sprawiedliwość”. Partia ta, będąca trzonem koalicji ugrupowań prawicowych funkcjonujących pod wspólnym szyldem „Zjednoczonej Prawicy”, przywiązywała szczególną wagę do różnorodnych form upamiętniania przeszłości w ramach prowadzonej polityki historycznej.

Analiza tematyczna uchwał rocznicowych wskazuje, że najsilniej reprezentowanym okresem historycznym w polskim dyskursie parlamentarnym pozostaje II Rzeczpospolita (1918–1939) – 32,05% wszystkich uchwał. Następnie uplasowały się okresy: Polska Ludowa (1944–1989) – 17,89%, I Rzeczpospolita – 5,22%, a III Rzeczpospolita – 7,31%. Zaledwie niewielki odsetek uchwał odnosi się więc do wydarzeń po 1989 roku, co pokazuje, że pamięć o okresie transformacji ustrojowej i współczesnej historii Polski jest

Wykres 1. Liczba uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu RP podjętych w latach 1989–2023

Źródło: Opracowanie własne (por. Secler, 2022, s. 85).

wciąż fragmentaryczna i nieukształtowana. Wśród wydarzeń najczęściej upamiętnianych w uchwałach Sejmu i Senatu RP znajdują się: powstania śląskie (1919–1921), wybuch powstania wielkopolskiego (1918) oraz zbrodnia katyńska (1940). W przypadku III RP na pierwszy plan wysuwają się natomiast: porozumienia okrągłego stołu, pierwsze częściowo wolne wybory (4 czerwca 1989), wstąpienie Polski do NATO (1999) oraz akcesja do Unii Europejskiej (2004). Wśród postaci historycznych, których pamięć najczęściej przywoływano w uchwałach rocznicowych, dominują bohaterowie o silnym wymiarze moralnym i narodowym: św. Jan Paweł II, ks. Jerzy Popiełuszko, Józef Piłsudski, Jan Karski, Ignacy Jan Paderewski. W odniesieniu do okresu III RP widać jednak stopniowe wprowadzanie do oficjalnego kanonu pamięci nowych bohaterów: Lecha Kaczyńskiego (w 10. rocznicę objęcia urzędu prezydenta; Sejm RP, 2015; Senat RP, 2015), Anny Walentynowicz („symbol niezłomności”; Sejm RP, 2018), Jacka Kuronia („wizjoner i realista”; Sejm RP, 2014), Ryszarda Kuklińskiego („bohater walki o niepodległość”, Sejm RP, 2014a), a także twórców kultury, takich jak Jacek Kaczmarski (Sejm RP, 2007; Sejm RP, 2014b) czy Marek Grechuta (Sejm RP, 2016). Dobór bohaterów ujawnia nie tylko preferencje aksjologiczne, ale i bieżące konflikty polityczne. Często to, kto zostaje uznany za „godnego pamięci”, staje się testem przynależności ideowej. Przykład ten ilustrują m.in. kontrowersje wokół uchwały o Ryszardzie Kuklińskim – odrzuconej przez lewicę – czy spór o Lecha Kaczyńskiego, w którym pamięć została wyraźnie spolaryzowana między obozem Prawa i Sprawiedliwości a Platformy Obywatelskiej.

Zarówno analiza stenogramów sejmowych, jak i języka samych uchwał, wskazuje na polaryzację dyskursu pamięci. Uchwały rocznicowe, które teoretycznie powinny łączyć wspólnotę, coraz częściej stają się polem walki o definicję historii najnowszej. Najbardziej symptomatyczne przykłady to: 1) spór o rząd Tadeusza Mazowieckiego (uchwały

Sejmu RP z 10 września 2009 r. oraz z 12 września 2014 r., w których dominowała retoryka sukcesu i demokratycznego przełomu, kontra polemiczne wystąpienia posłów ugrupowań konserwatywnych, wskazujących na „patologię III RP”; Sejm RP, 2009; Sejm RP, 2014c); 2) uchwała Senatu RP z 19 lipca 2017 r. w 25. rocznicę upadku rządu Jana Olszewskiego – dokument nacechowany krytyką elit III RP i językiem moralnego rozliczenia (Senat RP, 2017). Zjawisko to można określić jako „polityzację pamięci najnowszej”, w której spór o przeszłość stanowi substytut sporu o teraźniejszość. Zmienia się nie tylko treść uchwał, lecz także ich funkcja – od gestów wspólnotowych ku aktom wykluczenia i redefinicji narodowej tożsamości.

W powyższym kontekście warto jednak zauważyć, że w odróżnieniu od Sejmu, Senat RP częściej charakteryzuje się bardziej wyważoną narracją w uchwałach rocznicowych. Izba wyższa, ze względu na swoją tradycję deliberacyjną i mniejszy stopień bieżącej rywalizacji politycznej, w większym stopniu podkreśla znaczenie dialogu, tradycji demokratycznych i wartości wspólnotowych. Uchwały senackie częściej odwołują się do takich pojęć jak „dziedzictwo”, „ciągłość” czy „wartości republikańskie”. Można je zatem postrzegać jako przeciwwagę dla sejmowych „polityk tożsamości”, w których dominuje język heroizacji lub delegitymizacji.

Ilościowa oraz problemowa analiza uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu RP pozwoliła na sformułowanie ich typologii. W toku badań wyodrębniono sześć kryteriów podziału uchwał rocznicowych. Zostały one zawarte w poniższej tabeli 1.

Tabela 1

Typologia uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu RP

Kryterium					
Podmiotowe	Przedmiotowe	Czasowe	Przestrzenne	Celu	Decyzyjne
1. Uchwały rocznicowe Sejmu RP. 2. Uchwały rocznicowe Senatu RP	1. Uchwały rocznicowe związane z wydarzeniami. 2. Uchwały rocznicowe związane z osobami	1. Uchwały rocznicowe odnoszące się do okresu od powstania państwa polskiego do I Rzeczypospolitej. 2. Uchwały rocznicowe odnoszące się do okresu I Rzeczypospolitej. 3. Uchwały rocznicowe odnoszące się do okresu Rzeczypospolitej pod zaborami. 4. Uchwały rocznicowe odnoszące się do okresu II Rzeczypospolitej Polskiej. 5. Uchwały rocznicowe odnoszące się do okresu II wojny światowej. 6. Uchwały rocznicowe odnoszące się do okresu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. 7. Uchwały rocznicowe odnoszące się do okresu III Rzeczypospolitej Polskiej	1. Uchwały rocznicowe o zasięgu krajowym (wewnętrznym). 2. Uchwały rocznicowe o zasięgu międzynarodowym (zewnątrznym). 3. Uchwały rocznicowe o zasięgu krajowym i międzynarodowym (łączonym)	1. Upamiętnienie wydarzeń i osób. 2. Rekonstrukcja przeszłości. 3. Przywrócenie pamięci i/lub przeciwdziałanie zapomnieniu. 4. Rozliczenie przeszłości i/lub jej potępienie	1. Uchwały rocznicowe podjęte przez aklamację. 2. Uchwały rocznicowe podjęte w głosowaniu

Źródło: Opracowanie własne (Secler, 2022, s. 107–108).

Analiza materiału empirycznego pozwala stwierdzić, że uchwały rocznicowe Sejmu i Senatu RP w latach 1989–2023 pełnią funkcję parlamentarnego zwierciadła polskiej polityki pamięci. Z jednej strony ukazują dążenie do utrwalania kanonu narodowych wartości, z drugiej – ujawniają głębokie linie podziału w interpretacji III RP. O ile Senat RP buduje narrację integracyjną, o tyle Sejm RP częściej staje się przestrzenią symbolicznego sporu o znaczenie wolności, demokracji i rozliczenia z komunizmem.

Narracje o III RP w uchwałach rocznicowych

Jedną z dominujących narracji w uchwałach rocznicowych Sejmu i Senatu RP jest obraz III Rzeczypospolitej jako udanej i pokojowej transformacji – sukcesu politycznego, społecznego i moralnego, który stanowi ukoronowanie dążeń niepodległościowych Polaków. W tym ujęciu III RP jawi się jako naturalne zwieńczenie dziejów walki o wolność i suwerenność, a rok 1989 – jako „drugi 1918 rok”. W uchwale Sejmu RP przyjętej w 20. rocznicę utworzenia pierwszego niekomunistycznego rządu Tadeusza Mazowieckiego, parlament stwierdził: „Rząd Tadeusza Mazowieckiego stworzył fundamenty demokratycznego państwa prawa, wolnego rynku i społeczeństwa obywatelskiego” (Sejm RP, 2009). Język tego dokumentu odwołuje się do retoryki budowania, stabilizacji i odpowiedzialności, tj. metafor konstrukcji („fundament”, „gmach wolności”), które wytwarzają wrażenie ciągłości i harmonijnego rozwoju. W kolejnej uchwale z 12 września 2014 r., z okazji 25. rocznicy powołania tego samego rządu, Sejm RP podkreślał, że rząd Mazowieckiego „zbudował solidny fundament państwa demokratycznego” oraz „zapoczątkował proces przemian, które pozwoliły Polsce wrócić do wspólnoty wolnych narodów Europy” (Sejm RP, 2014c). Tego rodzaju narracja, charakterystyczna zwłaszcza dla ugrupowań liberalno-demokratycznych i postsolidarnościowych, akcentuje współpracę różnych środowisk politycznych w procesie przejścia do demokracji. Jej celem jest legitymizacja transformacji jako projektu narodowego, opartego na kompromisie i pokojowym dialogu. W sensie politycznym wzmacnia ona wizerunek III RP jako sukcesu zbiorowego, niezaangażowanego w bieżące konflikty partyjne. Równoległą funkcję pełni narracja o 4 czerwca 1989 roku – dnia, który w uchwałach Senatu i Sejmu RP określany jest mianem „symbolu wolności” i „początku demokratycznej Polski”. Dla przykładu, w uchwale Sejmu RP z 2009 roku czytamy m.in.: „To dzięki mądrości wielu pokoleń rok 1989 zakończył się sukcesem. Polskie zwycięstwo rozpoczęło w Europie jesień ludów, położyło kres zimnej wojnie i zniósło porządek jałtański. Pokojowa rewolucja, przełamując podziały Europy, położyła podwaliny pod gmach wspólnej, zjednoczonej Europy” (Sejm RP, 2009). Wizja ta wpisuje się w szerszą europejską narrację o „pokojowej rewolucji”, w której Polska jawi się jako moralny lider przemian w regionie.

Druga linia interpretacyjna ujawnia się w uchwałach, które zachowując pozytywną ocenę 1989 roku, wskazują zarazem na konieczność pogłębienia i korekty systemu III RP. W tej narracji transformacja przedstawiana jest jako proces nieukończony – projekt, który wymaga dalszej demokratyzacji, naprawy instytucji i przeciwdziałania społecznym nierównościom. Tego rodzaju ton pobrzmiewał w wypowiedziach posłów Sojuszu Lewicy Demokratycznej oraz Polskiego Stronnictwa Ludowego podczas debat nad uchwałami rocznicowymi. W ich narracji pojawia się akcent na potrzebę „pełniej-

szezo włączenia obywateli w życie publiczne”, „korektę błędów transformacji” oraz „walkę z wykluczeniem i ubóstwem” (Stenogram, Sejm RP, 2014). W sensie retorycznym uchwały i wystąpienia z tego nurtu często posługują się metaforami długu i naprawy. Innymi słowy, Polska po 1989 roku jawi się jako wspólnota, która osiągnęła wiele, ale nadal jest „winna sprawiedliwość” grupom pomijanym w procesach modernizacji. Narracja ta stanowi próbę moralnego zrównoważenia euforii transformacyjnej, proponując wizję III RP jako „niedokończonej republiki”. Co istotne, tego rodzaju dyskurs nie neguje podstawowych wartości demokratycznych, lecz postuluje ich uzupełnienie o wymiar społecznej solidarności i równości. W uchwałach senackich, częściej niż w sejmowych dokumentach, pojawia się język pojednania, współpracy, „ciągłego doskonalenia demokracji” i „wspólnoty obywatelskiej”.

Trzecia, najbardziej polemiczna narracja, konstruuje obraz III RP jako projektu obciążonego dziedzictwem komunizmu – państwa zbudowanego na „niepełnym rozliczeniu” z poprzednim systemem. W tym ujęciu rok 1989 nie jest jednoznacznym symbolem zwycięstwa, lecz momentem „półwolności”, który umożliwił utrwalenie „elit postkomunistycznych” i „układów interesów”. W uchwale Senatu RP przyjętej w 25. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego, zapisano: „Rząd Jana Olszewskiego podjął próbę pełnego rozliczenia z komunizmem, kierując się zasadą uczciwości i odpowiedzialności za państwo” (Senat RP, 2017). Warto przy tym zaznaczyć, że tekst ten – w przeciwieństwie do rocznicowych uchwał dotyczących Tadeusza Mazowieckiego – przyjmuje ton heroizujący i moralizatorski. J. Olszewski przedstawiany jest jako „mąż stanu, który zapłacił polityczną cenę za wierność zasadom”, a jego upadek jako „moment zdrady narodowej” (Ibidem).

Podobny ton można odnaleźć w uchwałach dotyczących Lecha Kaczyńskiego, w których podkreślano jego „walkę o podmiotowość Polski w polityce międzynarodowej” i „obronę prawdy historycznej” (Sejm RP, 2015; Senat RP, 2015). Również postacie takie jak Anna Walentynowicz czy Ryszard Kukliński funkcjonują w tych dokumentach jako symbole zdrady i przywróconej sprawiedliwości – ludzie niedocenieni przez elity III RP, a uhonorowani dopiero w nowym paradygmacie pamięci. W sensie ideologicznym narracja ta tworzy alternatywny mit założycielski – mit „IV Rzeczypospolitej”, będący reakcją na domniemane błędy transformacji. Jej język jest nacechowany moralnie: przeciwstawia „elitom układu” zwykłych obywateli, „sprawiedliwość” – „kompromisowi”, a „prawdę” – „relatywizmowi”. Uchwały utrzymane w tym tonie nie tylko reinterpreterują historię III RP, lecz także projektują polityczną przyszłość w duchu – rzecz można – „nowego początku”.

Wszystkie trzy wskazane wyżej linie narracyjne, tj. sukces, reforma i „grzech założycielski”, ukazują złożoność parlamentarnej polityki pamięci. Uchwały rocznicowe pełnią podwójną funkcję: z jednej strony są rytuałem wspólnotowym, potwierdzającym ciągłość państwa i jego wartości, zaś z drugiej – instrumentem polemiki, poprzez który partie artykułują własne wizje historii.

Dyskurs o III RP w uchwałach rocznicowych ujawnia, że przeszłość staje się polem walki o teraźniejszość. W rezultacie zamiast jednej, spójnej opowieści o transformacji, powstaje mozaika narracji partyjnych, z których każda rości sobie prawo do interpretacji najnowszej historii. W sensie symbolicznym oznacza to, że pamięć o III RP nie jest pamięcią wspólną, lecz pamięcią konkurencyjną – polem bitwy o sens polskiej wolności.

Szczegółowa analiza uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu RP (por. także: Secler, 2022, s. 225–240) odnoszących się do okresu III RP, pozwala sformułować kilka wniosków. Po pierwsze, dyskurs parlamentarny ujawnia, że polska polityka pamięci po 1989 roku nie wytworzyła jednolitej, koherentnej narracji o genezie i charakterze współczesnego państwa. Zamiast wspólnej opowieści o transformacji i demokratyzacji, w uchwałach rocznicowych odnaleźć można równoległe, a często sprzeczne narracje tożsamościowe, które odzwierciedlają podziały ideowe i emocjonalne w polskim systemie partyjnym. Sejm RP stał się (i nadal jest) w tym zakresie areną konkurujących mitów założycielskich. Jedne gloryfikują kompromis okrągłego stołu i „pokojową rewolucję”, inne zaś dążą do symbolicznego unieważnienia tamtego momentu poprzez wskazanie na jego moralną niedoskonałość.

Po drugie, uchwały rocznicowe dotyczące III RP pełnią funkcję rytualno-legitymizacyjną. Każda z nich, niezależnie od barw partyjnych, próbuje potwierdzić ciągłość państwa i moralną słuszność jego instytucji. Jednakże sposób, w jaki tę ciągłość się konstruuje, jest skrajnie różny. Dla jednych ugrupowań symbolem państwowej stabilności jest rząd Tadeusza Mazowieckiego, dla innych – postać Jana Olszewskiego lub Lecha Kaczyńskiego. Tym samym parlament nie tylko upamiętnia, ale i reinterpretuje genezę III Rzeczypospolitej w duchu własnych potrzeb ideowych, nadając jej charakter moralnego plebiscytu.

Po trzecie, uchwały rocznicowe o III RP stanowią swoisty barometr przemian politycznej wyobraźni – od idealizmu transformacyjnego lat dziewięćdziesiątych minionego stulecia, przez pragmatyczne narracje konsensusu, po moralizującą retorykę rozliczenia z „elitami III RP” – przede wszystkim w uchwałach senackich i sejmowych podjętych po 2015 roku. Z perspektywy ponad trzech dekad można więc mówić o ewolucji pamięci parlamentarnej: od pamięci heroiczno-obywatelskiej ku pamięci antagonizującej, w której przeszłość staje się narzędziem walki o symboliczne przywództwo.

Po czwarte, analiza języka uchwał pokazuje, że emocjonalny rejestr pamięci – od patosu po oburzenie – coraz silniej determinuje sposób mówienia o III RP. W tekstach oficjalnych dokumentów widać przesunięcie od języka instytucjonalnego ku językowi moralnemu i wartościującemu. Co ciekawe, to nie tylko zabieg retoryczny, ale wyraz głębszego zjawiska – mianowicie, upamiętnianie w Polsce staje się formą uczestnictwa w bieżącej walce o znaczenia. W tym sensie uchwały rocznicowe nie tyle opisują przeszłość, ile ją konstruują i aktualizują w teraźniejszości.

Wreszcie, analiza porównawcza uchwał rocznicowych obu izb parlamentu ujawnia istotną różnicę. Podczas gdy Sejm RP reprodukuje konflikty pamięci, Senat RP częściej dąży do ich łagodzenia – przynajmniej do 2015 roku. Izba wyższa, w większym stopniu akcentuje wspólnotowy wymiar pamięci i demokratyczną ciągłość, natomiast Sejm RP – przez większą dynamikę polityczną, na co zwrócono już uwagę wyżej – staje się miejscem, w którym pamięć funkcjonuje jako instrument rywalizacji ideowej. W rezultacie polska pamięć parlamentarna o III RP ma charakter dialogiczno-konfrontacyjny, łącząc elementy rytuału wspólnoty z językiem sporu i politycznych emocji.

Podsumowując warto zaznaczyć, że rozpoznane wyżej narracje, choć funkcjonują w obrębie wspólnego pola instytucjonalnego, odwołują się do odmiennych wizji genezy, charakteru i moralnego znaczenia III RP, odzwierciedlając trwałe podziały ideowe polskiej sceny politycznej. Ich porównanie pozwala uchwycić dynamikę parlamentarnej

polityki pamięci, w której uchwały rocznicowe służą nie tylko upamiętnianiu, lecz także reinterpretacji przeszłości zgodnie z potrzebami poszczególnych aktorów politycznych. Poniższa tabela syntetyzuje te trzy główne linie narracyjne, ukazując ich kluczowe treści, język oraz aktorów (tabela 2).

Tabela 2

Typologia narracji o III RP w uchwałach rocznicowych Sejmu i Senatu RP

Narracja	Kluczowe treści interpretacyjne	Charakterystyczny język/metafory	Typowi aktorzy polityczni
Narracja sukcesu (transformacja jako spełnienie marzeń o wolności)	III RP jako owoc pokojowej rewolucji; 1989 r. jako „drugi 1918 r.”; rząd Mazowieckiego jako fundament demokracji i powrotu do Europy	Metafory konstrukcji: „fundament”, „gmach wolności”, „solidny fundament państwa”; retoryka harmonii i ciągłości	Ugrupowania liberalno-demokratyczne i postsolidarnościowe (PO, dawny UW, część PSL)
Narracja niedokończonej reformy (III RP jako projekt wymagający korekty)	Transformacja jako proces niepełny; potrzeba pogłębienia demokracji, walki z nierównościami; korekta błędów	Metafory długu i naprawy: „korekta”, „doskonalenie demokracji”, „winni sprawiedliwość”	Lewica (SLD), częściowo PSL; środowiska akcentujące politykę społeczną
Narracja „grzechu założycielskiego” (rozliczenie z komunizmem, krytyka elity III RP)	1989 r. jako „półwolność”; brak pełnej dekomunizacji; budowa alternatywnego mitu „IV RP”; heroizacja postaci nieobecnych we wcześniejszym kanonie	Język moralny: „zdrada”, „układ”, „prawda”, „odpowiedzialność”, „przywrócić sprawiedliwość”	Ugrupowania prawicowe, zwłaszcza PiS i środowiska konserwatywne

Źródło: Opracowanie własne.

Retoryka i środki językowe w uchwałach rocznicowych poświęconych III RP

Język uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu RP jest nie tylko instrumentem opisu wydarzeń, lecz także narzędziem symbolicznego konstruowania wspólnoty politycznej. W odróżnieniu od warstwy narracyjnej, która różnicuje interpretacje dziejów III RP, warstwa retoryczna wykazuje większą jednolitość – opiera się na powtarzalnych figurach stylistycznych i zabiegach aksjologicznych, typowych dla oficjalnych form pamięci zbiorowej. Poniższa analiza skupia się nie na treściach poszczególnych narracji, na co zwrócono uwagę już wyżej, lecz na mechanizmach językowych, które umożliwiają ich funkcjonowanie.

W analizowanych uchwałach rocznicowych dominują metafory, które przekształcają wydarzenia polityczne w zjawiska należące do porządku naturalnego lub moralnego. Są to m.in. metafory organiczne (wspólnota jako organizm, który dojrzewa, odnawia się, przechodzi próby), instytucjonalne (państwo jako konstrukcja wymagająca utrwalania, wzmacniania, strzeżenia), oraz czasowe (historia jako ciąg pokoleń przekazujących „dziedzictwo wolności”) (por. Sejm RP, 2014c; Senat, 2019; Senat RP, 2009a). Metafory te pełnią funkcję integrującą, zatem osadzają wydarzenia w stabilnych ramach sensu, niezależnych od sporów politycznych. Ich rola polega na naturalizowaniu pamięci, tj. przedstawianiu jej jako oczywistego elementu porządku państwowego.

Uchwały rocznicowe charakteryzujące III RP często operują analogiami historycznymi, lecz w warstwie retorycznej służą one przede wszystkim instytucjonalizacji ciągłości

państwa oraz formowaniu linearnych scenariuszy dziejowych (od „walki” do „wolności”, od „kryzysu” do „odnowy”). Nie chodzi więc o konkretne odniesienia (np. 1989–1918), które analizowane są w części narracyjnej, ale o samą strukturę porównania: zestawianie współczesności z – okreśłmy to – „momentami założycielskimi” w celu podkreślenia wyjątkowości aktualnego upamiętnienia. Retoryka ta służy nie tyle interpretacji historii, ile wzmacnianiu roli parlamentu jako depozytariusza pamięci państwowej.

Ponadto, język uchwał rocznicowych dotyczących III RP charakteryzuje się podwyższonym poziomem emocjonalnym. Nie jest to co prawda emocjonalność narracyjna – związana z konfliktem politycznym – lecz emocjonalność rytualna, stosowana w sytuacjach ceremonialnych. Obejmuje ona m.in. słownictwo patetyczne („wielka rocznica”, „wybitne zasługi”, „odwaga ducha”), rytmizację zdań oraz powtarzalne formuły zbiorowego uznania, np. „Sejm Rzeczypospolitej oddaje hołd...”. Retoryka ta nadaje uchwałom charakter wspólnotowych deklaracji, w których parlament staje się wykonawcą państwowego rytuału pamięci.

W warstwie językowej, analizowane uchwały rocznicowe dokonują także wartościującej klasyfikacji postaw i wydarzeń. Nie chodzi tu o oceny związane z określonymi narracjami politycznymi (te opisane są wcześniej), ale o uniwersalne mechanizmy retoryczne: sakralizację działań pozytywnych (częste użycie terminów „służba”, „poświęcenie”, „odpowiedzialność”), neutralizację sporów poprzez podkreślanie wspólnotowego charakteru upamiętnienia oraz wykluczenie semantyczne – poprzez milczenie o postaciach lub wydarzeniach niewpisujących się w oficjalny schemat pamięci. W ten sposób język nie tylko opisuje przeszłość, ale także redukuje jej złożoność, nadając jej formę kanoniczną.

Warto również podkreślić, że kluczowym elementem parlamentarnych narracji o III RP jest performatywny charakter języka. Uchwały nie tylko przypominają, ale ustanawiają sens przeszłych wydarzeń. Formuły typu „Sejm stwierdza”, „Senat wyraża uznanie”, „Parlament podkreśla” mają charakter deklaracji, które nadają wydarzeniom status oficjalnej interpretacji państwowej. Retoryka ta wzmacnia autorytet instytucji, stabilizuje wybraną wersję pamięci i przekształca ocenę polityczną w sąd symboliczny. W efekcie język uchwał pełni funkcję konstytutywną, jest narzędziem kształtowania pamięci zbiorowej przez państwo, niezależnie od różnic narracyjnych między ugrupowaniami.

Podsumowanie

Analiza uchwał rocznicowych Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej pozwala dostrzec, że parlament – mimo iż w świadomości społecznej kojarzony głównie z funkcją ustawodawczą – odgrywa również kluczową rolę w kształtowaniu symbolicznego wymiaru państwa. Uchwały rocznicowe, będące aktami pozbawionymi mocy normatywnej, pełnią istotną funkcję w sferze polityki pamięci. Są formą instytucjonalnego dyskursu o przeszłości, w którym władza publiczna dokonuje interpretacji wydarzeń historycznych, wskazuje ich znaczenie dla wspólnoty i kształtuje obowiązujący kanon pamięci narodowej. W tym sensie stanowią one narzędzie komunikacji politycznej o charakterze performatywnym – nie tylko opisują rzeczywistość symboliczną, lecz także ją współtworzą.

W odniesieniu do III Rzeczypospolitej analiza wykazała, że parlamentarna polityka pamięci ma charakter zróżnicowany i niejednorodny. Uchwały dotyczące okresu po 1989 roku nie tworzą jednej, spójnej narracji o genezie współczesnego państwa, lecz ujawniają mnogość konkurencyjnych opowieści, które odzwierciedlają dominujące linie podziału w polskim systemie partyjnym. Obok narracji sukcesu transformacji, eksponującej demokratyczne osiągnięcia, integrację z Zachodem i pokój społeczny, funkcjonuje narracja reformatorska – podkreślająca konieczność dalszego doskonalenia instytucji III RP oraz naprawy błędów okresu transformacji. Równolegle rozwija się narracja rozliczeniowa, obecna zwłaszcza w uchwałach przyjętych po 2015 roku, która przedstawia III RP jako projekt obciążony „grzechem założycielskim”, wynikającym z braku pełnego rozliczenia z komunizmem i niesprawiedliwego podziału kapitału społecznego oraz symbolicznego.

Zróżnicowanie tych narracji dowodzi, że pamięć parlamentarna o III RP nie pełni funkcji spajającej wspólnotę, lecz stanowi arenę sporów o znaczenie przeszłości. W przypadku Sejmu RP ujawnia się tendencja do upolityczniania pamięci. Uchwały rocznicowe stają się częścią bieżącego dyskursu ideowego i partyjnego. Z kolei Senat RP, zachowując większy dystans do rywalizacji politycznej, konstruuje obraz przeszłości w duchu pojednania i refleksji nad wartościami demokratycznymi. W rezultacie obie izby odgrywają odmienne, lecz uzupełniające się role: Sejm RP jako miejsce walki o symboliczne przywództwo, Senat RP – jako przestrzeń pamięci republikańskiej, budowanej na wartościach dialogu i kontynuacji tradycji.

Analiza języka uchwał rocznicowych potwierdza, że współczesna polityka pamięci funkcjonuje w silnym rejestrze emocjonalnym. Teksty parlamentarne pełne są metafor budowania, odrodzenia, zdrady i moralnego fundamentu, a także analogii historycznych, które zestawiają 1989 rok z 1918 rokiem, tworząc symboliczny most między dwoma aktami narodowych narodzin. Liczne pytania retoryczne, określenia wartościujące i podniosły ton nadają tym dokumentom wymiar moralizatorski. Parlament, występując w roli instytucji pamięci, staje się zarazem jej strażnikiem i sędzią – decyduje, kto i co zasługuje na upamiętnienie, a kto ma pozostać poza oficjalnym kanonem pamięci zbiorowej.

Zjawisko to pokazuje, że uchwały rocznicowe nie są jedynie ceremonią wspólnotowego rytuału, ale również formą politycznej selekcji pamięci. W ich treści ujawniają się mechanizmy kanonizacji i wykluczenia symbolicznego. To proces, w którym niektóre postacie (np. Tadeusz Mazowiecki, Jan Olszewski, Lech Kaczyński) stają się nośnikami moralnych wartości, a inne znikają z pola widzenia publicznego. Polaryzacja pamięci o III RP jest zatem odbiciem szerszego zjawiska w kulturze politycznej, tj. przenikania dyskursu moralnego do instytucjonalnej sfery władzy.

W szerszej perspektywie badanie uchwał rocznicowych pozwala wnioskować, że parlamentarna polityka pamięci stanowi zwierciadło stanu polskiej demokracji. Ukazuje ona zarówno jej pluralizm i żywotność, jak i strukturalną niemożność wypracowania wspólnej opowieści o przeszłości. III Rzeczpospolita w pamięci parlamentarnej to przestrzeń równoległych, czasem wzajemnie wykluczających się narracji, które jednak razem tworzą dynamiczną mozaikę ideową i emocjonalną współczesnego dyskursu publicznego. W tym sensie uchwały rocznicowe są nie tylko źródłem wiedzy o interpretacji historii, lecz także świadectwem tego, jak demokratyczne państwo opowiada samo siebie – jak poprzez język pamięci i rytuał upamiętnienia konstytuuje swoją tożsamość polityczną i moralną.

Bibliografia

- Assmann A. (2013), *Między historią a pamięcią. Antologia*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Assmann J. (2008), *Pamięć kulturowa. Pismo, zapamiętywanie i polityczna tożsamość w cywilizacjach starożytnych*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Chwedoruk R. (2018), *Polityka historyczna*, Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Nijakowski L. M. (2008), *Polska polityka pamięci. Esej socjologiczny*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.
- Nora P. (1989), *Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire*, "Representations", nr 26.
- Nora P. (2011), *Czas pamięci*, „Res Publica Nowa”, nr 7.
- Secler B. (2022), *Uchwały rocznicowe Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. O ich miejscu i roli w polskiej polityce pamięci po 1989 roku*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Poznań.
- Sejm RP, 2018, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie ustanowienia roku 2019 Rokiem Anny Walentynowicz (M.P. 2018, poz. 732).
- Sejm RP, 2016, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 października 2016 r. w sprawie upamiętnienia Marka Grechuty w 10. rocznicę śmierci (M.P. 2016, poz. 1004).
- Sejm RP, 2015, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 grudnia 2015 r. w 10. rocznicę złożenia przysięgi przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego (M.P. 2016, poz. 9).
- Sejm RP, 2014, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 marca 2014 r. w sprawie uczczenia pamięci Jacka Kuronia (M.P. 2014, poz. 252).
- Sejm RP, 2014a, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 lutego 2014 r. w sprawie upamiętnienia pułkownika Ryszarda Kuklińskiego (M.P. 2014, poz. 183).
- Sejm RP, 2014b, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 kwietnia 2014 r. w sprawie uczczenia Jacka Kaczmarskiego w 10. rocznicę Jego śmierci (M.P. 2014, poz. 323).
- Sejm RP, 2014c, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 września 2014 r. w 25. rocznicę powołania Rządu premiera Tadeusza Mazowieckiego (M.P. 2014, poz. 854).
- Sejm RP, 2009, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 września 2009 r. w sprawie 20. rocznicy utworzenia pierwszego niekomunistycznego rządu – Premiera Tadeusza Mazowieckiego (M.P. 2009, Nr 59 poz. 792).
- Sejm RP, 2009a, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie uczczenia 20. rocznicy wyborów z 4 czerwca 1989 r. i odzyskania przez Polskę wolności (M.P. 2009, Nr 34, poz. 500).
- Sejm RP, 2007, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 2007 r. w sprawie uczczenia pamięci Jacka Kaczmarskiego w 50. rocznicę Jego urodzin (M.P. 2007, poz. 224).
- Senat RP, 2019, Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 maja 2019 r. w 40. rocznicę I pielgrzymki Jana Pawła II do Polski oraz w 30. rocznicę odrodzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej i częściowo wolnych wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. 2019, poz. 470).
- Senat RP, 2017, Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 lipca 2017 r. w 25. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego (M.P. 2017, poz. 761).
- Senat RP, 2015, Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 grudnia 2015 r. w 10. rocznicę złożenia przysięgi przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego (M.P. 2015, poz. 1298).
- Stenogram z 75. posiedzenia Sejmu RP VIII kadencji, 12 IX 2014.
- Szacka B. (2006), *Czas przeszły, pamięć, mit*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.

- Szacka B. (2001), *Pamięć społeczna a identyfikacja narodowa*, w: *Trudne sąsiedztwa. Z socjologii konfliktów narodowych*, red. A. Jasińska-Kania, Warszawa.
- Traba R. (2006), *Historia – przestrzeń dialogu*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa.
- Traba R. (2010), *Polityka wobec historii: kontrowersje i perspektywy*, „Teksty Drugie”, nr 1–2(121–122).
- Traverso E. (2014), *Historia jako pole bitwy*, Instytut Wydawniczy Książka i Prasa, Warszawa.
- Wolff-Powęska A. (2011), *Pamięć – brzemię i uwiedzenie. Z dziejów kultury politycznej Polski*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań.

Parliamentary Narratives of the Third Polish Republic in the Anniversary Resolutions of the Sejm and Senate of the Republic of Poland (1989–2023)

Summary

The article examines the narratives of the Third Polish Republic present in the anniversary resolutions adopted by the Sejm and Senate of the Republic of Poland between 1989 and 2023, treated as instruments of parliamentary memory practices. The study aims to identify the dominant interpretative frameworks applied to the democratic transition as well as to key events and figures of the post-1989 period. The analysis combines quantitative content examination with qualitative discourse analysis. The findings reveal three competing narratives of parliamentary memory: the narrative of success, emphasising the peaceful nature of the transition and Poland's democratic consolidation; the narrative of incomplete reform, pointing to the need to correct the shortcomings of the transformation; and the narrative of accountability, framing 1989 as a moment of “semi-freedom” and insufficient rupture with the communist past. The study also highlights differences between the two chambers of parliament: the Sejm more frequently reproduces ongoing political conflicts, whereas the Senate promotes a more integrative vision of collective memory. Anniversary resolutions thus emerge not only as acts of commemoration but also as tools that shape the symbolic identity of the contemporary Polish state.

Key words: memory politics; anniversary resolutions; Polish parliament; Third Polish Republic; political narratives; 1989 political transformation

Wkład autorów (Author Contributions)

Konceptualizacja (Conceptualization): Bartłomiej Secler

Zestawienie danych (Data curation): Bartłomiej Secler

Analiza formalna (Formal analysis): Bartłomiej Secler

Piśmiennictwo – oryginalny projekt (Writing – original draft): Bartłomiej Secler

Piśmiennictwo – sprawdzenie i edytowanie (Writing – review & editing): Bartłomiej Secler

Sprzeczne interesy: Autor oświadczył, że nie istnieją żadne sprzeczne interesy.

(Competing interests: The author have declared that no competing interests exist)